

การศึกษาวิจัยพืชทางเลือกเพื่อเพิ่มมูลค่าในจังหวัดนราธิวาส

Research on Alternative Crops for increase value In Narathiwat

ดาริกา ดาวจันอัด^{1/} เอมอร เพชรทอง^{2/} บรรเจิด พูลศิลป์^{1/}

บทคัดย่อ

จากการดำเนินการวิจัยในโครงการวิจัยเร่งด่วนปี 2554 เรื่องการศึกษาวิจัยพืชทางเลือกเพื่อเพิ่มมูลค่าในจังหวัดนราธิวาส เพื่อหาชนิดพืชทางเลือกในนราธิวาสที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการแปรรูป รวมถึงหาแนวทางการแปรรูปที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ทำการคัดเลือกได้ นั้น จากผลการดำเนินงานวิจัยดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลการผลิตพืชในรอบปีของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตด้านการเกษตรที่มีในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเพื่อนำมาใช้ในการประเมินผล คัดเลือกหาชนิดพืชที่เหมาะสมสำหรับนำมาแปรรูปเพื่อส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จนกระทั่งสามารถคัดเลือกชนิดพืชในจังหวัดนราธิวาสที่มีความเหมาะสมสำหรับนำมาแปรรูปได้ คือ ดาหลา ส่วนแนวทางการแปรรูปที่เหมาะสมที่ได้ในเบื้องต้นคือการแปรรูปด้วยการสกัดเส้นใยจากต้นของดาหลาให้ได้เส้นใยอย่างหยาบเพื่อส่งให้กับบริษัทผู้ประกอบการที่ต้องการเส้นใยจากพืชเพื่อนำไปใช้เป็นส่วนประกอบในการทอผ้า ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสกัดเส้นใยจากต้นดาหลาจนสามารถสกัดได้เส้นใยจากต้นดาหลาอย่างหยาบ และจากการที่ได้ส่งเส้นใยดาหลาให้กับผู้ประกอบการ ปรากฏว่าได้รับการตอบรับว่าเส้นใยดาหลามีคุณลักษณะที่สามารถนำไปเป็นส่วนประกอบในการทอผ้าได้ แต่อย่างไรก็ตามการสกัดเส้นใยจากดาหลาจะต้องทำการสกัดให้ได้คุณลักษณะตามที่บริษัทผู้ประกอบการต้องการ ซึ่งจะต้องดำเนินการทดลองเพื่อหาวิธีการสกัดเส้นใยดาหลาให้ได้คุณลักษณะตามความต้องการของผู้ประกอบการต่อไป

---

^{1/} ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรรือเสาะ

^{2/} ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนราธิวาส

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม อุดมสมบูรณ์ไปด้วยผลไม้และผักนานาชนิดซึ่งมีให้บริโภคกันอยู่เกือบตลอดปี ผลไม้ที่สำคัญของไทย ได้แก่ สับปะรด ลำไย ทูเรียน กัลย มะม่วง องุ่น ส้มโอ น้อยหน่า มังคุด เงาะ ฝรั่ง มะปราง ลิ้นจี่ พุทรา ส้ม มะนาว และสตรอเบอร์รี่ ผลไม้เหล่านี้จะมีระยะเวลาออกสู่ตลาดสับเปลี่ยนตลอดปีซึ่งปริมาณการผลิตในแต่ละปีนั้นไม่สม่ำเสมอ ขึ้นอยู่กับสภาพดิน ฟ้า อากาศ อย่างไรก็ตามในแต่ละปี เราสามารถผลิตผลไม้สด โดยเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า 6-7 ล้านตัน ผลผลิตส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้บริโภคสด และใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูปเกือบทั้งหมด ส่วนที่เหลือเล็กน้อยก็จะส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่วนในเรื่องผักนั้น ประเทศไทยเราสมบูรณ์ไปด้วยผักนานาชนิด แต่พืชผักที่จะนำมาแปรรูปจะเน้นพืชผักอุตสาหกรรม 5 ชนิด คือ มะเขือเทศ หน่อไม้ฝรั่ง ข้าวโพดฝักอ่อน เห็ด และหน่อไม้ฝรั่ง ส่วนผักอื่น ๆ ได้แก่ กระเจี๊ยบ แตงกวา กะหล่ำปลี พริก ถั่วฝักยาว ถั่วเหลืองกินสด ผักกาดเขียวปลี ถั่วแขก ขิง มันเทศ คะน้า ขนุนอ่อน สะเดา สะตอ ขี้เหล็ก โหระพา ชะอม ตะไคร้ ใบมะกรูด กะเพรา ก็สามารถนำมาแปรรูปในรูปตากแห้ง แช่แข็ง บรรจุกระป๋องและดองก็ได้ ผลไม้ที่นิยมนำมาทำเป็นผลไม้แช่อิ่มหรือตากแห้งมีอยู่เพียงไม่กี่ชนิด เช่น มะม่วง สับปะรด มะละกอ ขนุน กัลย และฝรั่ง เป็นต้น ส่วนผักที่นิยมนำมา เป็นผักแช่อิ่ม ได้แก่ มะเขือเทศ พริกเขียว มะเขือไข่เต่า เป็นต้น (สมชาย และคณะ, 2547)

ในประเทศไทยช่วงเดือนพฤษภาคมของทุกปี จะเกิดปัญหามะม่วงล้นตลาด มะม่วงแก้วราคาตกต่ำ ผลละ 50 สตางค์ (กิโลกรัมละ 1-3 บาท) หากนำมาดองใช้เวลาดอง 1 เดือน จะขายได้ถึงผลละ 5 - 8 บาท เป็นการเพิ่มมูลค่าได้ถึง 5-10 เท่า และเช่นเดียวกันช่วงเดือนธันวาคม-มกราคม ราคากระเทียมตกต่ำ การทำกระเทียมดองเป็นการเพิ่มมูลค่าได้ดีมากทางหนึ่ง สำหรับการทำให้ผัก-สมุนไพรอบแห้ง/ตากแห้ง ก็เป็นการเพิ่มมูลค่าได้เช่นกัน ทำแล้วส่งไปขายต่างถิ่นหรือต่างประเทศได้ โดยเฉพาะเครื่องต้มยำแห้ง ที่ขายดีมากเพิ่มมูลค่าได้ 10-20 เท่าตัว คำแนะนำนี้เป็นข้อมูลหลักในการทำพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือปรับปรุงสูตรเฉพาะตัวก็สามารถทำได้ เพื่อให้สินค้ามีคุณภาพดีขึ้นขายได้ราคาเพิ่มขึ้น (สำนักพัฒนาถ่ายทอดเทคโนโลยี, 2546)

สำหรับไม้ผลเศรษฐกิจที่ปลูกในพื้นที่ภาคใต้ นั้น จากผลการจัดทำข้อมูลปริมาณการผลิตไม้ผลเศรษฐกิจในภาคใต้ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร ในพื้นที่โครงการส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ จำนวน 9 จังหวัดได้แก่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ประกอบกับข้อมูลจากจังหวัดนอกโครงการฯ จำนวน 5 จังหวัดได้แก่จังหวัดระนอง ภูเก็ต กระบี่ ตรังและพัทลุง นำมาวิเคราะห์เพื่อคาดคะเนการผลิตใน 14 จังหวัดภาคใต้ ปี

2550 พบว่าทุเรียนมีผลผลิตรวม 331,628 ตัน มังคุดมีผลผลิตรวม 197,867 ตัน เงาะมีผลผลิตรวม 201,178 ตัน ลองกองมีผลผลิตรวม 201,466 ตัน และคาดคะเนการผลิตไม้ผลเศรษฐกิจในภาคใต้ ปีพ.ศ.2550 (<http://www.sdoae.doe.go.th/fruits.php>) นอกจากไม้ผลทางเศรษฐกิจทางภาคใต้ที่กล่าวมาแล้ว ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างยังมีพืชในท้องถิ่นชนิดอื่น ๆ ที่มีรสชาติดี และมีคุณค่าทางโภชนาการ อีกหลากหลายชนิด ได้แก่ มะม่วงเบา มะขามเปรี้ยว ดาหลา ทุเรียนเทศมะเฟือง มะขามป้อม จำปาตะ เป็นต้น (วิวัฒน์, มปป.)

การใช้ประโยชน์จากเส้นใยที่ได้จากพืช

ผลิตภัณฑ์เส้นใยพืช งานหัตถกรรมมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสะท้อนให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ตลอดจนเป็นการนำวัตถุดิบและทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์มากขึ้น การผลิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมมีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ประเภทของ ผลิตภัณฑ์ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบ ทรัพยากรในท้องถิ่น และความถนัดหรือความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ (ปริมรัตน์, ๒๕๓๕)

พืชเส้นใย พืชเส้นใย หมายถึง พืชที่ให้เส้นใย คำว่า “เส้นใย” หมายถึง สิ่งที่มีลักษณะเป็นเส้นยาว เรียว เส้นใยธรรมชาติซึ่งได้จากพืช จะมีส่วนประกอบทางเคมีส่วนใหญ่เป็นเซลลูโลสซึ่งได้จากหลายส่วนของพืช เซลลูโลส มีส่วนประกอบทางเคมีพวกคาร์โบไฮเดรต (สารพวกเดียวกับแป้งและน้ำตาล) โมเลกุลใหญ่ ประกอบด้วยโมเลกุลของน้ำตาลเดี่ยวสูญน้ำไป ๑ โมเลกุล ($C_6H_{10}O_5$) เชื่อมต่อกันหลายๆ โมเลกุลย่อยสลายตัวได้ ยาก โมเลกุลของเซลลูโลสเรียงตัวกันในผนังเซลล์ของพืช เป็นหน่วยเส้นใยขนาดเล็กมากเกาะจับตัวกันเป็นเส้นใย ในพืชบางชนิดนั้นเส้นใยเป็นผนังเซลล์เดี่ยวของพืช เช่น ใยฝ้ายเป็นขนจากชั้นของเปลือกหุ้มเมล็ดชั้นนอกสุด เมื่อพิจารณาจากส่วนของพืชที่ให้เส้นใยที่นำไปใช้ประโยชน์ แบ่งได้ดังนี้

1. ขนที่เมล็ดหรือผนังด้านในของผล เช่น ฝ้าย รัก นุ่น และจิว
2. เส้นใยในเนื้อเยื่อด้านในเปลือกของลำต้น เช่น ปอแก้ว ปอกระเจา ปอกัญชา ป่านลินิน และ ป่านรามิ เส้นใยที่ได้จากเนื้อเยื่อส่วนเปลือกของลำต้นนั้นส่วนใหญ่เรียกว่า “ปอ” ส่วนที่ได้จากเนื้อเยื่อของใบ เรียกว่า “ป่าน” อย่างไรก็ตาม ก็ไม่ได้เรียกแยกกันอย่างชัดเจน เช่น รามิและลินินให้เส้นใยที่เหนียว แข็ง

หรือมักใช้ทอผ้าเนื้อบางหรือทอด้วยด้ายเส้นเล็กหรือละเอียดก็ได้

3. เส้นใยจากใบ ซึ่งเป็นส่วนที่นำท่อน้ำอาหารของใบ เช่น ป่านศรนารายณ์ สับปะรด และกล้วย มีส่วนที่ใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่ตัวใบ เส้นกลางใบ ก้านใบ และกาบใบ
4. เส้นใยที่เป็นเนื้อไม้ของต้นไม้ เป็นส่วนเนื้อเยื่อของท่อน้ำอาหาร ใช้ในการทำกระดาษเป็นส่วนใหญ่ เช่น ยูคาลิปตัส สนสามใบหรือสนเกียะ ปอแก้ว ปอสา และต้นพืชล้มลุก โดยใช้กระบวนการที่เหมาะสม

แยกเส้นใยจากเนื้อไม้ แล้วนำเส้นใยนี้ไปใช้ประโยชน์ทางด้านสิ่งทอได้ เช่น ผลิตเส้นใยเรยองหรือไหมเทียม (หมายรวมถึงเส้นใยที่ได้จากเซลลูโลสและอนุพันธ์ของเซลลูโลส) จากไม้ยูคาลิปตัส

5. เส้นใยจากส่วนอื่น ๆ เช่น ทางหรือก้านใบประกอบของต้นปาล์ม ใช้ทำแปรง ส่วนเปลือกของผล (กาบ

มะพร้าว) หรือแม้กระทั่งรากมะพร้าวใช้ทำเชือก เป็นต้น

เราอาจแบ่งพืชเส้นใยได้อย่างคร่าว ๆ เนื่องจากไม่สามารถแบ่งแยกได้อย่างชัดเจนเพราะมีลักษณะที่คาบเกี่ยวกัน จึงอาจแบ่งตามลักษณะการนำวัตถุดิบของพืชเส้นใยไปใช้งานดังนี้

1. ใช้ทำสิ่งทอ โดยปั่นเป็นเส้นด้ายแล้วนำไปทอเป็นผืนผ้า เช่น ผ้าย ป่านรามี่ ปอกระเจาะและป่านลินิน
  2. ใช้ทำเชือก เช่น ป่านศรนารายณ์ ปอแก้ว กล้วย และมะพร้าว
  3. ใช้ยัดที่นอน ผ้าม้วน หมอน เบาะ เก้าอี้นวม เครื่องครุภัณฑ์ เช่น นุ่น จี๊ว รัก ผ้าย และมะพร้าว
  4. ใช้ทำกระดาษ ซึ่งอาจใช้วิธีการง่าย ๆ หรือกรรมวิธีทางอุตสาหกรรม ใช้กับพืชหลายชนิด เพราะพืชให้เซลลูโลสที่นำไปใช้ทำกระดาษได้ เช่น พวกไม้เนื้ออ่อน สนบางชนิด ยูคาลิปตัส ฟางข้าว หญ้าขจรจบ หรือต้นพืชล้มลุกอื่นๆแม้กระทั่งเส้นใยที่ใช้ในสิ่งทอ เช่นเส้นใยฝ้ายสั้น ๆ ที่ไม่อาจนำไปปั่นทอได้ดี
  5. ใช้ทำแปรง และสานหรือทอเป็นผืนแบบเสื่อ เช่น มะพร้าว ป่านศรนารายณ์และกก
  6. ใช้ทำสิ่งของอื่นๆ ได้แก่ ตะกร้า และหมวก เช่น กล้วยใช้กาบใบ และส่วนอื่นสำหรับประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ ผักตบชวาใช้ผลิตเปลแขวนและภาชนะอย่างอื่น ย่านลิเภาซึ่งเป็นพวกเถาวัลย์ ใช้สานทำภาชนะได้อย่างสวยงาม กกใช้ทอเสื่อและสิ่งประดิษฐ์อื่น ไม้ที่เอามาจักหรือผ่าเป็นเส้นใช้สานหรือทอและต้นหวายซึ่งก็เป็นพืชตระกูลปาล์มที่ใช้ประโยชน์ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรมได้กว้างขวางมาก
- (<http://www.guru.sanook.com/enc.preview.php>)

ในส่วนของจังหวัดนราธิวาสนั้น เนื่องจากเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาสมีข้อจำกัดในเรื่องการผลิตพืชชนิดอื่นๆนอกเหนือจากยางพารา โดยเฉพาะเรื่องการตลาดจัดจำหน่ายรวมถึงราคาของผลผลิต ด้วยมีปัจจัยหลายด้านของพื้นที่ที่เป็นข้อจำกัด ซึ่งในปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดนราธิวาวยังไม่มีการศึกษาวิจัยในเรื่องข้อมูลชนิดของพืชที่เกษตรกรปลูกในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการนำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมต่อการส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสอีกด้วย ดังนั้นการศึกษาวิจัยข้อมูลพื้นฐานของผลผลิตทางการเกษตรในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาส เพื่อที่จะคัดเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมในการนำมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต อีกทั้งเป็นที่ยอมรับในการส่งเสริมการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส นั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อได้ข้อมูลการผลิตพืชของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส ได้ชนิดพืชในจังหวัดนราธิวาสที่สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการแปรรูป และได้แนวทางวิธีการแปรรูป

วิธีการดำเนินการ

กิจกรรมที่ 1 การสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านการผลิตพืชของเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสและพื้นที่ใกล้เคียง

ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านการผลิตพืชของเกษตรกรในเขตพื้นที่จังหวัดนราธิวาสและพื้นที่ใกล้เคียง ศึกษาข้อมูลด้านการผลิต โดยเก็บบันทึกข้อมูลชนิดของพืช แหล่งพื้นที่ทำการผลิต ขนาดพื้นที่ในการผลิต ปริมาณการผลิต ช่วงฤดูกาลในการให้ผลผลิต ศึกษาคุณลักษณะเฉพาะของพืชแต่ละชนิดที่จะสามารถนำมาเป็น วัตถุดิบในการแปรรูปได้

กิจกรรมที่ 2 ศึกษาแนวทางวิธีการแปรรูปที่เหมาะสมกับผลผลิตพืชแต่ละชนิดที่ทำการศึกษาในพื้นที่จังหวัด นราธิวาส และพื้นที่ใกล้เคียง

ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านการแปรรูปผลผลิตตามกรรมวิธีของเกษตรกร และศึกษาข้อมูลด้านการแปรรูปผลผลิตที่มีอยู่เดิมในท้องที่อื่น ๆ นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและการศึกษามาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้สูตรและ วิธีการแปรรูปที่เหมาะสมกับผลผลิตพืชในชนิดนั้น ๆ

เวลาและสถานที่

ระยะเวลา เริ่มต้นตุลาคม 2553 สิ้นสุด กันยายน 2554

สถานที่ แปลงเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

1 สรุปผลการดำเนินงานการสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านการผลิตพืชของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส

1.1 ดำเนินการศึกษาข้อมูลด้านการผลิตพืชเบื้องต้นโดยศึกษาจากข้อมูลการผลิตพืชของเกษตรกรใน จังหวัดนราธิวาสในปี 2553 (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1: ตารางแสดงข้อมูลการผลิตพืชของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส ในปี พ.ศ. 2553

ลำดับ ที่	อำเภอ	จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกพืชชนิดต่าง ๆ									
		ข้าว	ลองกอง	เงาะ	มังคุด	ทุเรียน	ยางพารา	มะพร้าว	ปาล์มน้ำมัน	พืชไร่	พืชผัก
1	เมืองนราธิวาส	2,152	2,366	1,507	1,459	1,177	3,767	3,750	932	918	1,899
2	บาเจาะ	5,541	1,652	395	603	570	3,136	2,492	392	285	1,073
3	ระแงะ	1,776	7,724	3,885	3,081	5,380	8,408	3,196	42	1,521	1,960
4	รือเสาะ	2,904	2,505	774	494	1,375	12,174	1,521	32	1,183	2,551
5	สุโหลงโก-ลก	115	1,333	748	682	226	3,407	312	113	529	1,244
6	สุโหลงปาตี	654	5,284	2,919	2,815	1,713	6,370	525	33	1,045	2,297
7	ตากใบ	5,328	1,950	1,114	795	467	1,910	4,014	624	601	3,334
8	แว้ง	349	2,799	1,641	1,850	522	5,709	281	93	332	709
9	ยี่งอ	1,585	3,479	716	863	1,062	4,958	1,667	831	977	1,543
10	ศรีสาคร	154	3,885	550	296	3,370	5,079	654	8	580	1,280
11	สุคีริน	10	2,602	2,109	1,545	1,070	3,888	644	39	-	374
12	จะแนะ	62	2,792	1,110	1,121	1,600	5,826	433	7	371	800
13	เจาะไอร้อง	793	2,230	1,146	987	1,669	5,538	1,475	402	662	2,746
รวม 13 อำเภอ		21,423	40,601	18,614	16,591	20,201	70,170	20,964	3,548	9,004	21,810

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดนราธิวาส, 2553

1.2 ดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านการผลิตพืชของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส

ดำเนินการสำรวจโดยทำการคัดเลือกพื้นที่ในการเข้าดำเนินการสำรวจข้อมูล เนื่องจากเป็นโครงการวิจัยเร่งด่วน มีระยะเวลาในการสำรวจข้อมูล 5 เดือน เริ่มจากเดือนกุมภาพันธ์ 2554 ถึงเดือน มิถุนายน 2554 โดยคัดเลือกอำเภอที่มีจำนวนเกษตรกรจำนวนมาก 7 อันดับแรก (จากตารางที่ 1) และคัดเลือกพื้นที่ ที่สามารถเข้าดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกรได้ ได้แก่ เกษตรกรในเขต อำเภอเมืองนราธิวาส อำเภอบาเจาะ อำเภอระแงะ อำเภอ รือเสาะ อำเภอสุโหลงปาตี อำเภอ ยี่งอ และอำเภอตากใบ ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกร จำนวนเกษตรกรที่ สัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 250 ราย สรุปผลการสำรวจข้อมูลเกษตรกรได้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงข้อมูลการผลิตพืชของเกษตรกรที่ได้จากการสำรวจข้อมูลระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2554 ถึงเดือน มิถุนายน 2554 จำนวน 250 ราย

อำเภอ	จำนวนเกษตรกรที่สำรวจต่ออำเภอ	จำนวนเกษตรกรผู้ผลิต/ชนิดพืช (ราย)											
		ยางพารา	ดาหลา	ลองกอง	เงาะ	มะพร้าว	มังคุด	ทุเรียน	ข้าว	ปาล์มน้ำมัน	พืชผัก	พืชไร่อื่นๆ	ไม้ผลอื่นๆ
เมืองนราธิวาส	50	45	38	28	11	12	17	5	2	7	5	9	10
บาเจาะ	50	47	33	30	13	11	2	2	5	13	2	5	9
ระแงะ	40	37	29	35	10	6	5	2	-	-	5	-	7
รือเสาะ	40	32	26	24	9	9	10	15	-	-	7	9	9
สุไหง-ปาตี	20	23	17	12	5	6	9	5	-	-	3	13	10
ยี่งอ	30	20	24	22	6	8	4	8	8	-	6	8	8
ตากใบ	20	18	12	11	5	3	3	2	10	-	2	-	7
รวม	250	222	179	162	59	55	50	39	27	20	30	44	60

หมายเหตุ

- เกษตรกรบางรายปลูกพืชมากกว่า 1 ชนิดในพื้นที่ปลูกเดียวกัน
- พืชผัก ได้แก่ คะน้า แตงกวา ถั่วฝักยาว บวบ ผักกวางตุ้ง ผักบุ้ง พริก เป็นต้น พืชไร่อื่น ๆ ได้แก่ ข้าวโพด สับปะรด
- ดาหลา เกษตรกรปลูกเป็นพืชแซมในแปลงพืชหลัก ได้แก่ ยางพารา ลองกอง มังคุด ทุเรียน

พืชไร่ เช่น ข้าวโพด สับปะรด			←										ช่วงปลายเดือน พ.ย. ถึง เดือน ม.ค. เป็นช่วงที่ฝนตกชุก มักจะเกิดน้ำท่วมในพื้นที่ เพาะปลูกของเกษตรกร
ไม้ผลอื่นๆ เช่น จำปาตะ มะไฟ ขนุน ฯ					←			→					

(หมายเหตุ ในปลายปี 2553 ถึงปี 2554 สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงการให้ผลผลิตของพืชแต่ละชนิดไม่ตรงตามฤดูกาล

2 สรุปผลการศึกษานวทางวิธีการแปรรูปที่เหมาะสมกับพืชที่คัดเลือกได้

จากผลการดำเนินการสำรวจผลข้อมูลพื้นฐานด้านการผลิตพืชของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส ผู้วิจัยได้สรุปคัดเลือกดาหลาเป็นชนิดพืชที่มีความเหมาะสมที่จะส่งเสริมให้มีการผลิตให้กับเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ในนราธิวาสปลูกไว้เป็นพืชแซมในแปลงพืชหลักเพื่อตัดดอกรับประทานกับข้าวยา อีกทั้งเป็นพืชที่สามารถปลูกขยายพันธุ์ได้ง่ายการดูแลไม่ยุ่งยาก เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ว่างในแปลงพืชหลักปลูกเพิ่มได้ ส่วนแนวทางในการแปรรูปผลผลิตจากดาหลาในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองนำต้นดาหลาที่เกษตรกรตัดทิ้งแล้วมาทดลองสกัดเส้นใยจากต้นดาหลา เนื่องจากเมื่อเกษตรกรตัดดอกดาหลาแล้วจะต้องตัดลำต้นเก่าทิ้งเพื่อให้ดาหลาแตกหน่อใหม่ขึ้นมาแทน ผลจากการทดลองในเบื้องต้นพบว่าสามารถสกัดเส้นใยอย่างหายขาดจากต้นดาหลาได้ และเส้นใยที่สกัดได้นั้นได้มีบริษัทผู้ประกอบการด้านการทอผ้าจากเส้นใยธรรมชาติให้การตอบรับว่ามีความเป็นไปได้ว่าสามารถใช้เป็นส่วนประกอบในการทอผ้าได้ แต่ยังคงมีคุณลักษณะบางประการที่ต้องดำเนินการทดลองสกัดเส้นใยให้ได้คุณภาพตามที่ผู้ประกอบการต้องการต่อไป

คำแนะนำ

เนื่องจากจังหวัดนราธิวาสอยู่ในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพื้นที่เสี่ยงภัย หากสามารถผลิตเส้นใยดาหลาให้ได้คุณภาพตามที่ผู้ประกอบการต้องการได้แล้ว ต้องดำเนินการส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการรวมกลุ่มเกษตรกรให้เป็นกลุ่มเพื่อเป็นจุดรับซื้อต้นดาหลาและเป็นกลุ่มที่ต้องดำเนินการผลิตเส้นใยดาหลาเพื่อดำเนินการจัดส่งให้กับบริษัทผู้ประกอบการ เนื่องจากผู้ประกอบการไม่สามารถเดินทางมารับซื้อเส้นใยในพื้นที่ได้ ซึ่งการดำเนินการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มรับซื้อต้นดาหลาและผลิตเส้นใยจากดาหลานี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรและสหกรณ์จังหวัด ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงานดังกล่าว

การนำไปใช้ประโยชน์

กลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์คือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสผลที่คาดว่าจะได้จากการทดลองคือ ได้วิธีการที่เหมาะสมในการผลิตเส้นใยดาหลาให้ได้คุณภาพแนะนำส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ปริมรัตน์ แยกเพ็ง.๒๕๓๕. ผลิตภัณฑ์เส้นใยพืชภาคใต้.วารสารกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม
ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๙. หน้า ๓๗-๔๔.

วิวัฒน์ พันธวุฒิชยานนท์. มปป. ผลไม้พื้นเมืองภาคใต้. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมชาย ประภาวิวัฒน์ และมณฑนา ร่วมรักษ์. 2547. ผลิตภัณฑ์จากผักและผลไม้. กรมส่งเสริมการเกษตร.
กรุงเทพฯ.

สำนักพัฒนาถ่ายทอดเทคโนโลยี, 2546. การเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร. กรมส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ.

<http://www.guru.sanook.com/enc.preview.php>

<http://www.sdc5p.com>

<http://www.sdoae.doae.go.th/fruits.php>

ภาคผนวก

ภาพตัวอย่างการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส
และภาพแปลงตัวอย่างของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส

กระบวนการผลิต น้ำล่องกอง 100 %

หมายเหตุ ทุกขั้นตอนต้องเป็นน้ำเย็นตลอด ฟองคั้นไม่ให้น้ำเนื้อล่องกองเป็นล่องกอง

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเครื่องดื่บสมุนไพรบ้านบาง
หมู่ที่ ๖ ตำบลวิเศษ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนนทบุรี

